

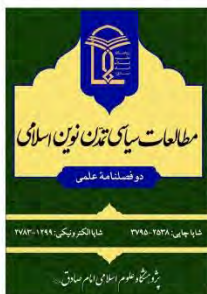
Imam Sadiq Research Institute
for Islamic Sciences

Research Institute for Political
and Defence Studies

P. ISSN: 3795-2538 & E. ISSN: 2783-1299

Website: <http://ijsr.iisri.ac.ir>

Volume : 5 ; Number : 9

Strategic Model of People-Based Security Policymaking at the Level of Modern Islamic Civilization Based on the Behaviorism of Hajj Qassem Soleimani in Multicultural Environments

Seyed Ali Sadati Nejad, Ali Baqi Nasrabadi, Abdollah Noori Goljai

Doi: <https://doi.org/10.22034/rcdir.2025.506318.1168>

Received: 2025/02/12 - Accepted: 2025/04/22

Article Type: Research Article

(66-95)

Abstract

Security, as one of the fundamental pillars of a society's survival, plays a vital role in realizing the New Islamic Civilization, and security policymakers in every society emphasize this issue. In this regard, distinguishing between security in its general sense and its civilizational approach is essential, as the ultimate goal in a civilizational perspective must be the establishment and consolidation of the New Islamic Civilization. This article, emphasizing the behavioral analysis of Martyr Soleimani, presents a model for people-centered security policymaking aligned with the standards of the New Islamic Civilization. This study, which is the result of survey research, examines the relationship between security and the New Islamic Civilization and analyzes the stages of establishing people-centered security at the level of the New Islamic Civilization. In conclusion, a conceptual-strategic model of people-centered security in a society that lays the groundwork for the New Islamic Civilization—based on the behavioral analysis of Martyr Soleimani—has been proposed. This research, conducted using the Grounded Theory method, demonstrates that Martyr Soleimani's conduct—particularly in terms of empathy, sincerity, and self-sacrifice—has been regarded as a managerial model in security policymaking among individuals in multicultural environments and is considered one of the key factors in establishing sustainable security.

Keywords: Strategic Model, New Islamic civilization, People-Centered Security, Multicultural Environments.

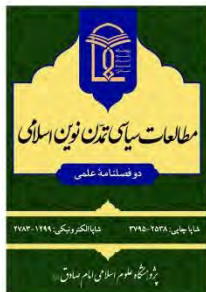
* Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Political Ideology, Amin University of Law Enforcement Sciences, Tehran, Iran (Corresponding Author), sadati60@gmail.com.

** Associate Professor, Department of Management, Research Institute of Cultural and Social Studies, Imam Sadiq Research Institute for Islamic Sciences, Qom, Iran.baqi1341@gmail.com.

*** Researcher in the Department of Political Science, Institute of Political Studies, Imam Sadiq Research Institute for Islamic Sciences, Qom, Iran, goljahy@yahoo.com.

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق
پژوهشگاه مطالعات سیاسی و دفاعی
P-ISSN: 3795-2538 & E-ISSN: 2783-1299
http://sjs.isri.ac.ir
سال پنجم، شماره نهم

* استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده عقیدتی سیاسی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول)،
sadati60@gmail.com

** دانشیار گروه مدیریت، پژوهشگاه مطالعات فرهنگی اجتماعی، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق، قم، ایران،
baqil341@gmail.com

*** پژوهشگر گروه علوم سیاسی، پژوهشگاه مطالعات سیاسی، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق، قم، ایران،
goljahy@yahoo.com

الگوی راهبردی امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید حاج قاسم سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی

سیدعلی ساداتی نژاد*، علی باقی نصرآبادی**، عبدالله نوری گلجایی***

Doi: <https://doi.org/10.22034/rcdir.2025.506318.1168>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۴ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۲

نوع مقاله: پژوهشی
(۹۵-۶۶)

چکیده

امنیت یکی از ارکان اساسی بقای جامعه است و نقش حیاتی در تحقق تمدن نوین اسلامی دارد و سیاست‌گذاران امنیتی در هر جامعه‌ای به این موضوع توجه دارند. در این راستا، تفاوت میان امنیت به معنای عام و رویکرد تمدنی آن ضروری است؛ زیرا در نگاه تمدنی، هدف نهایی باید برپایی و استقرار تمدن نوین اسلامی باشد. در این مقاله، با تأکید بر رفتارشناسی شهید سلیمانی، الگویی برای سیاست‌گذاری امنیتی مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی عرضه شده است. این نوشتار، که نتیجه یک تحقیق پیمایشی است، به بررسی ارتباط بین امنیت و تمدن نوین اسلامی و مراحل ایجاد امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی پرداخته است. در پایان، الگویی مفهومی-راهبردی از امنیت مردم‌پایه در تراز جامعه زمینه‌ساز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی عرضه شده است. این تحقیق، که براساس روش داده‌بنیاد انجام گرفته، نشان می‌دهد که رفتار شهید سلیمانی، به‌ویژه در زمینه همدلی، صداقت و ایثارگری، الگوی مدیریتی در سیاست‌گذاری امنیتی بوده، افراد در محیط‌های چندفرهنگی بدان توجه کرده‌اند و از عوامل کلیدی در ایجاد امنیت پایدار است.

واژگان کلیدی: الگوی راهبردی، تمدن نوین اسلامی، امنیت مردم‌پایه، محیط‌های چندفرهنگی.

مقدمه

امنیت یکی از ارکان اصلی زندگی بشر و همواره مورد توجه جوامع و ادیان مختلف بوده است. در طول تاریخ، امنیت نه تنها نیازی اساسی برای بقا، بلکه بستری برای رشد و تعالی فردی و اجتماعی بوده است. در این میان، اسلام، به عنوان دینی جامع و تمدن ساز، امنیت را نه تنها ضرورت، بلکه اصلی بنیادین برای تحقق سعادت فردی و اجتماعی معرفی کرده است. از دیدگاه اسلامی، عالی ترین درجه امنیت در گرو دین داری و ایمان است؛ چنان که حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام می فرمایند: «جدا شدن از دین جدا شدن از امنیت است» (آمدی، ۱۳۶۸: ۳۷۸۵). این بیان نشان دهنده پیوند عمیق میان ایمان و امنیت در نگاه دینی است.

باتوجه به هدف نهایی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران که حرکت به سوی برپایی تمدن نوین اسلامی است، اهمیت پرداختن به امنیت در این نظام اسلامی دوچندان می شود. امنیت، در این نگاه، صرفاً به معنای حفاظت از مرزها یا مقابله با تهدیدات خارجی نیست، بلکه مفهومی عمیق تر دارد که شامل تأمین آرامش، عدالت و مشارکت مردم در فرایندهای اجتماعی و سیاسی می شود.

رویکرد مردم پایه به امنیت بر اهمیت مشارکت مردم در فرایندهای امنیتی تأکید دارد. این مشارکت نه تنها موجب افزایش احساس مسئولیت اجتماعی می شود، بلکه عاملی مؤثر در پیشگیری از بحران ها و تهدیدات است. باتوجه به تجربیات شهید سلیمانی، که همواره بر همکاری با مردم و تقویت روحیه مقاومت تأکید داشت، می توان الگوهای موفق برای سیاست گذاری امنیتی ارائه داد. بنابراین، پرداختن به موضوع امنیت مردم پایه در تراز تمدن نوین اسلامی نه تنها ضرورت بلکه فرصتی برای ایجاد جامعه ای سالم، پایدار و متعهد به ارزش های اسلامی است. این رویکرد زمینه ساز تحقق اهداف بلندمدت نظام جمهوری اسلامی ایران است و در نهایت منجر به شکل گیری جامعه ای امن و پیشرفته می شود. باتوجه به آنچه بیان شد، در این مقاله سعی خواهد شد امنیت و محیط های چندفرهنگی، و باتوجه به رویکردهای مختلف آن، مدلی مطلوب از سیاست گذاری امنیتی مردم پایه مبتنی بر

رفتارشناسی شهید سلیمانی در تراز تمدن نوین اسلامی عرضه شود. این مدل چهارچوبی برای طراحی و اجرای سیاست‌های امنیتی در راستای تحقق تمدن نوین اسلامی است. برپایی کامل تمدن نوین اسلامی تنها با ظهور حضرت حجت بن الحسن العسکری علیه السلام شکل خواهد گرفت و همه تلاش‌های قبل از آن حرکت در جهت زمینه‌سازی ظهور آن حضرت و در نتیجه زمینه‌سازی برپایی و استقرار تمدن نوین مهدوی و اسلامی است. در این راستا، رویکرد مردم‌پایه به امنیت بر اهمیت مشارکت مردم در فرایندهای امنیتی تأکید دارد و عاملی مؤثر در پیشگیری از بحران‌ها و تهدیدات است.

شهید سلیمانی به معنای واقعی کلمه در طول خدمت و مسئولیت خود به خوبی ظرفیت عظیم مردم را شناسایی و از آن استفاده کرد. ایشان در دوران مسئولیت خود در شرق کشور با استفاده از ظرفیت عظیم مردم امنیت را در منطقه حکم‌فرما کرد و در دوران مسئولیت خود در سپاه قدس این مدل مردم‌پایگی را نصب العین قرار داد و به صدور و به کارگیری آن جبهه مقاومت مبادرت کرد (ساداتی نژاد و قیطاسی، ۱۴۰۱: ۹۲). بنابراین، با توجه به تجربیات شهید سلیمانی، که همواره بر همکاری با مردم و تقویت روحیه مقاومت تأکید داشت، می‌توان الگوهای موفق برای سیاست‌گذاری امنیتی ارائه داد.

۱. پیشینه پژوهش

مطالعه‌ای با عنوان «نقش مشارکت مردم در تحقق امنیت پایدار» (رضایی، ۱۳۹۸) به بررسی اهمیت مشارکت مردمی در فرایندهای امنیتی پرداخته و نشان داده است که مشارکت فعال مردم می‌تواند عاملی مؤثر در پیشگیری از بحران‌ها و تهدیدات باشد. همچنین، مطالعه‌ای با عنوان «الگوهای امنیتی در تمدن اسلامی» (کریمی، ۱۳۹۹) به بررسی الگوهای امنیتی برگرفته از آموزه‌های اسلامی و تجربیات عملی شخصیت‌هایی همچون شهید سلیمانی پرداخته است. این پژوهش نشان می‌دهد که رویکرد مردم‌پایه به امنیت، بر اهمیت مشارکت مردم در فرایندهای امنیتی تأکید دارد و عاملی مؤثر در پیشگیری از بحران‌ها و تهدیدات است.

۲. مفهوم‌شناسی

۲-۱. امنیت

اسلام امنیت را عنصری ضروری برای حیات انسانی می‌داند که شامل ابعاد مختلفی از جمله امنیت عینی، ذهنی و روانی است. در قرآن کریم، امنیت به معنای طمأنینه و آسایش توصیف و نعمتی الهی دانسته شده است. از نظر شهید مطهری، امنیت نه تنها به حفظ موجودیت، بلکه به رشد و تکامل نیز کمک می‌کند. بدون وجود امنیت، ممکن است موانع جدی بر سر راه رشد موجودات زنده قرار گیرد. مثلاً اگر گیاهی در محیطی ناامن قرار گیرد، نمی‌تواند به درستی رشد کند و شکوفا شود. بنابراین، امنیت بستری ضروری برای تحقق سایر نیازهاست. در نهایت، تحلیل شهید مطهری درباره امنیت نشان‌دهنده این است که تأمین امنیت نه تنها ضرورت، بلکه پیش‌نیازی برای تحقق آرمان‌های انسانی و اجتماعی است. این مفهوم باید در سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و فرهنگی مد نظر قرار گیرد تا زمینه‌ساز رشد و شکوفایی جامعه باشد (مطهری، ۱۳۹۰: ۵).

۲-۲. تمدن

تمدن به طور کلی به معنای زندگی اجتماعی و شهری است که در آن افراد با یکدیگر همکاری می‌کنند و از طریق ایجاد قوانین و نظم، شرایط مناسبی برای رشد و پیشرفت فراهم می‌آورند. این مفهوم نه تنها شامل جنبه‌های مادی، بلکه ابعاد معنوی و فرهنگی نیز می‌شود که در نهایت به شکوفایی جامعه می‌انجامد.

عناصر کلیدی تمدن

۱. نظم اجتماعی: وجود قوانین و مقرراتی که تعاملات اجتماعی را سامان‌دهی می‌کند.
۲. خلاقیت فرهنگی: توانایی افراد در تولید آثار هنری، علمی و فکری که به غنای فرهنگ جامعه می‌افزاید.
۳. همکاری اجتماعی: تعامل و همیاری افراد در راستای تحقق اهداف مشترک و ارتقای سطح زندگی (دورانت، ۱۳۶۷: ۳).

۳-۲. تمدن نوین اسلامی

تمدن نوین اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری مفهومی جامع و کلان و به دنبال ایجاد بستری برای تحقق ارزش‌های اسلامی در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی است. این تمدن هدفی بلندمدت است که نه تنها براساس آموزه‌های دینی، بلکه با تأکید بر عقلانیت، علم و اخلاق شکل می‌گیرد.

مقام معظم رهبری تمدن نوین اسلامی را نظامی اجتماعی و فرهنگی توصیف می‌کند که در آن اصول اسلامی، عدالت، اخلاق و علم محوریت دارند. این تمدن باید در راستای تأمین رفاه عمومی، استقرار عدالت اجتماعی و دفاع از حقوق مظلومان باشد. به عبارتی، تمدن نوین اسلامی تلاشی برای احیای هویت اسلامی و ایجاد جامعه‌ای متعالی است که در آن افراد بتوانند به رشد و کمال دست یابند (آیت‌الله خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۸۳/۳/۲۲).

شاخصه‌های کلیدی

۱. محوریت قوانین قرآن: قوانین الهی باید در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی حاکم باشد.
 ۲. ایمان و اخلاق: تقویت ایمان به خدا و رعایت اصول اخلاقی از ارکان اساسی این تمدن به‌شمار می‌آید.
 ۳. علم و دانش: پیشرفت علمی و فناوری باید در خدمت ارتقای کیفیت زندگی انسان‌ها قرار گیرد.
 ۴. حکومت مردمی: نظام سیاسی باید بر پایه مشارکت فعال مردم و رعایت حقوق آنان بنا شود.
- مجاهدت مداوم: تلاش مستمر برای تحقق اهداف اسلامی و مقابله با چالش‌ها ضروری است.

براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری، دستیابی به تمدن نوین اسلامی نیازمند طی مراحل مختلفی است. این مراحل شامل انقلاب اسلامی، تشکیل نظام اسلامی، ایجاد دولت اسلامی و نهایتاً شکل‌گیری جامعه‌ای اسلامی است. هریک از این مراحل باید با

دقت و برنامه ریزی پیش برود تا زمینه های لازم برای تحقق آرمان های بلندمدت فراهم شود. مقام معظم رهبری بر این باورند که دستیابی به تمدن نوین اسلامی نیازمند طی مراحل ذکر شده و همکاری تمام اقشار جامعه است.

۲-۴. محیط های چندفرهنگی

محیط های چندفرهنگی به فضاهایی اطلاق می شود که در آن ها افراد با فرهنگ ها، زبان ها و سنت های مختلف در کنار یکدیگر زندگی و تعامل می کنند. این محیط ها به تنوع فرهنگی و تبادل تجربیات کمک می کنند و به تقویت همزیستی مسالمت آمیز و درک متقابل منجر می شوند (باقی نصرآبادی، ۱۴۰۰: ۶۵).

۳. روش پژوهش

باتوجه به آنچه بیان شد، به دلیل آنکه این تحقیق اکتشافی است و نظریات مشخصی درباره مسئله پژوهش وجود ندارد یا در چهارچوب مکانی و زمانی مشخصی که درباره آن تحقیق شده است، نظرهای کافی نیست، به کمک روش گراند تئوری به گردآوری اطلاعات می پردازیم. در توضیح روش گراند تئوری باید گفت که کدگذاری به معنای رمزگشایی و تفسیر داده ها و شامل نام گذاری مفاهیم و مقولات و بسط آن ها با جزئیات بیشتر و ساخت قضایاست. استراوس (۱۹۶۷ م) از پیش گامان این روش است. به عبارت دیگر کدگذاری مفهوم بندی و مقوله بندی تکه هایی از داده ها با یک نام، عنوان یا برچسب هایی است که به طور هم زمان هر قطعه از داده ها را تلخیص و تشریح می کند. به بیان دیگر، کدگذاری به عملیات جداسازی داده ها و الصاق مفاهیم اولیه به داده های خام گفته می شود. فرایند انجام کد بندی (استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی) تدوین مفاهیم، مقولات و قضایا و ایجاد پیوند بین یک مقوله و مقوله های فرعی آن است.

۳-۱. ابزار تحقیق و جمع آوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق مبتنی بر مجموعه ای از اسناد و مدارک علمی، مصاحبه عمیق و تحلیل محتواست.

یک. روش اسناد و مدارک علمی: در این روش، ادبیات و سوابق موضوع تحقیق و آمار و

اطلاعات موردنیاز از طریق جست و جوی کتابخانه‌ای، اینترنتی و بانک‌های اطلاعات به دست خواهد آمد. کتاب‌ها، مقاله‌ها و مجله‌های علمی، اسناد، نظریه‌ها و دیدگاه‌های صاحب‌نظران و مراکز علمی و تحقیقاتی کشور نیز در این تحقیق استفاده شده‌اند. ابزار یا تکنیک بهره‌برداری شده در این روش نیز فیش‌برداری توصیفی است.

دو. روش پیمایش: از آنجاکه شناخت و تبیین الگوی راهبردی امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی نیاز به جست‌وجوی واقعیت‌ها و روندهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در جامعه دارد، لازم است از روش مصاحبه عمیق برای جمع‌آوری و احصای تهدیدات و همچنین برای تعیین اهمیت و ارزش هریک از شاخص‌های تهدید در شرایط موجود و آینده استفاده شود. ابزار یا تکنیک جمع‌آوری در این روش مصاحبه نخبگی تا رسیدن به اشباع محتوایی بوده است.

۲-۳. جامعه آماری، تعداد نمونه

با هدف دستیابی به الگوی راهبردی سیاست‌گذاری امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی، علاوه بر مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه‌هایی با کارشناسان و متخصصان این حوزه و... انجام می‌شود. درواقع، مشارکت‌کنندگان مجموعه‌ای از افراد یا گروه‌هایی‌اند که متناسب با اهداف پژوهش دارای اطلاعات مدنظرند. این افراد مجموعه‌ای از گروه‌های متخصص بوده‌اند که به پنل خبرگی گرد هم آمده‌اند و درباره مسئله پژوهش اظهارنظر کرده‌اند. جامعه این تحقیق از افرادی تشکیل داده است که سالیان متمادی با مدیریت شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی فعالیت کرده و به خوبی با مدل مدیریت شهید سلیمانی آشنایی لازم را داشته‌اند. بر همین اساس، انتخاب نخبگان در این تحقیق به این دلیل است که آن‌ها از حیث آگاهی به موضوع اشراف نسبتاً کاملی داشته‌اند. شیوه نمونه‌گیری نیز غیرتصادفی و هدفمند است.

۳-۳. ویژگی‌های جامعه آماری

با عنایت به اینکه شناخت و تبیین الگوی راهبردی سیاست‌گذاری امنیت مردم‌پایه در تراز

تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتار شناسی شهید سلیمانی یک موضوع کاملاً تخصصی است، جامعه آماری در این تحقیق صاحب نظران در دو بخش خواهند بود: یک. استادان و محققانی که علاوه بر شناخت کامل از شهید سلیمانی اشراف و تخصص لازم در این زمینه دارند و دیدگاه های آن ها در تشخیص مدیریت اثربخش کارآمد و مؤثر است؛

دو. صاحب نظرانی که به سبب فرایند شغلی و همکاری با شهید سلیمانی در ادوار مختلف، شناختی کافی از این شهید والا مقام دارند.

۳-۴. روایی و پایایی

در این تحقیق، معیار پایایی رسیدن به حداکثر اطلاعات است؛ به طوری که پس از بررسی های به عمل آمده، پیوسته با داده هایی مواجه می شویم که تکرار می شوند. برای مثال، زمانی که در مصاحبه های در حال انجام، پژوهشگر حرف ها و نظرهای مشابهی را به طور مکرر می شنود، می تواند حدس بزند که اشباع داده ها صورت گرفته است (Johnson & Duberley, 2000). بر همین اساس، در این تحقیق اعتبارپذیری داده ها از طریق اشباع و حد کفایت و رفت و برگشت های مکرر به صورت نخبگی است، به طوری که مشخص شد محقق مصاحبه ها را به نحوی ادامه می دهد که داده های جدید با آنچه مصاحبه شونده های قبلی گفته بودند متفاوت نیست. پس، اصل کفایت مبنای اعتبارپذیری داده ها محسوب می شود. بنابراین، «اشباع نظری قضاوتی است که پژوهشگر براساس آن تصمیم می گیرد که نیاز به جمع آوری اطلاعات بیشتر وجود ندارد» (Ibid).

پس از پایان مصاحبه، برای تنظیم کدهای باز از روش مقایسه ای و تطابق میان اطلاعات به دست آمده استفاده می شود. این روش برگرفته از تکنیک کسب اطلاعات دقیق موازی^۱ است. علاوه بر این، برای روایی نتایج به دست آمده، از دو استراتژی تفسیری و توصیفی استفاده شده است. در گام اول، با رویکرد روایی تفسیری، همه نقل قول های مستقیمی که در آن دقیقاً واژه های مشارکت کننده در داخل گیومه استفاده شده به عنوان یک توصیف در نظر

1. Peer debriefing.

گرفته شده و در گام دوم، با رویکرد روایی توصیفی، مقوله‌های به دست آمده در مرحله کدهای انتخابی به جمع برخی از نخبگان بازگردانده شده است.

۴. یافته‌های تحقیق

اصولاً طراحی الگوهای راهبردی در هر جامعه تحت تأثیر مبانی آینده‌نگری خاص آن جامعه است؛ زیرا نگرش انسان به آینده جهان، آگاهانه یا ناآگاهانه، به اثرگذاری بر تصمیمات کنونی او می‌انجامد. از این رو، طراحی هر مدل و الگوی عملیاتی در آن جامعه باید مبتنی بر نگاه به آینده باشد. توجه نکردن به این نکته در طراحی مدل‌های راهبردی منجر به اخذ تصمیمات راهبردی بر مبنای تحلیل‌ها و تمایلات دیگرانی خواهد شد که لزوماً با ارزش‌های ما همسو نیستند و باعث بازی در زمین ایشان طبق قواعد بازی آن‌ها خواهد شد (گودرزی، ۱۳۸۹: ۱۹۰). حال باتوجه به مطالب بیان‌شده، سعی می‌کنیم مؤلفه‌های جامع از امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی احصا شود.

در این تحقیق نیز مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد، کدهای محوری مقوله‌بندی و هریک از مقوله‌ها مشخص می‌شود. بنابراین، می‌توان روند فعالیت را چنین ترسیم کرد: در ابتدا کدهای باز تعیین و مفاهیم آن دسته‌بندی شد. سپس، در مرحله کدگذاری محوری، مقوله‌ها تعیین شد؛ به طوری که بنا به ارتباط مقوله‌ها با یکدیگر و جنس آن‌ها، مقوله‌ها در دسته‌های مختلف تقسیم‌بندی و به این وسیله کدهای محوری از میان مقوله‌های متعدد استخراج شد. برای یکپارچه‌سازی این مقوله‌ها لازم بود که مقوله هسته‌ای یا محوری از بین همه مقوله‌ها کشف شود. برای رسیدن به این موضوع، مقایسه مقوله‌ها به صورت رفت و برگشتی در چند نوبت انجام و در نهایت مشخص شد مقوله محوری را می‌توان همان مسئله اصلی تحقیق، یعنی الگوی راهبردی امنیتی مردم‌پایه شهید سلیمانی در تراز تمدن نوین اسلامی در محیط‌های چندفرهنگی، دانست.

جدول ۱: یافته‌های فرایند کدگذاری محوری

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
چالش‌های قانون‌گذاری و اجرای قوانین	انطباق مطالبات، مواضع، رفتارها و رویکردهای نیروها با موازین قانونی، تنظیم سند لازم‌الاجرا برای نقش‌آفرینی، ایجاد امنیت نیروهای مردمی در محیط‌های چندفرهنگی، تبیین قانونی و شفافیت مسئولیت نیروها در محیط‌های چندفرهنگی	الزامات تعاملات کارآمد در محیط‌های چندفرهنگی	شرایط علی
تکالیف مشترک و مکمل نیروها و تصمیم‌گیرندگان برای ایجاد امنیت	دعوت نیروها از مردم برای حضور حداکثری در برنامه‌ها و فعالیت‌های مختلف در محیط‌های چندفرهنگی، حمایت نیروها از مشارکت مردمی، معیار قرار دادن فعالیت‌های مردم‌پایه، باورپذیری تصمیم‌گیرندگان درباره اقدامات اثربخش مردم‌پایه		
اقتضائات تحقق منویات رهبری	پیروی از دستورهای رهبر توسط نیروها و مدیران و تصمیم‌گیرندگان به‌طور کامل، فصل‌الخطاب قرار دادن منویات رهبر، عدم تخریب فرمان‌های رهبر توسط نیروها و مدیران، دعوت نیروها و مدیران به پیروی از رهبر، تبیین شفاف مصادیق ولایت‌پذیری نیروها و مدیران در فرایند فعالیت در محیط‌های چندفرهنگی		
اقتضائات شخصیتی افراد	اطلاع‌رسانی دستگاه‌های نظارت بر فعالیت‌ها و برنامه‌ها به آحاد مردم درباره اقدامات صورت‌گرفته، پرهیز از افشای مدارک شخصی نیروها، تأیید و رد نیروها به‌صورت محرمانه، عدم توهین به بزرگان و معتمدان مردم در محیط‌های چندفرهنگی		

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
الزامات مشترک در مسیر چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام مدیریتی	تقویت فرهنگ باورپذیری و اعتماد به نیروهای مقاومت در میان آحاد جامعه، فرهنگ‌سازی توانمندی و منش شخصیتی نیروهای امنیتی		
	مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی مدیران، تصمیم‌گیرندگان و همه نیروها درباره عملکردشان در محیط‌های چندفرهنگی، پرهیز از شخصی‌نگری در نظام مدیریتی، دعوت از آحاد جامعه برای مشارکت در مدیریت مردم‌پایه، تلاش برای روی کار آمدن مسئولان کارآمد، قانون‌محوری		
حمایت نظام مدیریتی مردم‌پایه	توجه نظام مدیریتی به موانع حضور فعال مدیریت مردم‌پایه و برنامه‌ریزی برای حذف یا کاهش موانع مذکور، برخورداری از حمایت همه دستگاه‌های مدیریتی در به‌کارگیری دیدگاه‌ها و برنامه‌های مدیریت مردم‌پایه، پشتیبانی نظام مدیریتی از عوامل کلیدی اثربخشی تعامل میان مردم و نیروها در محیط‌های چندفرهنگی	تعامل نظام مدیریتی با مدیریت مردم‌پایه	پدیده محوری
	اعتقاد نظام مدیریتی به جایگاه آموزش در تعالی اثربخشی فعالیت‌های نیروها، تمایل به ریسک‌پذیری در میان نظام مدیریتی، نگرش نظام مدیریتی به خطاهای نیروها به‌منزله فرصتی برای یادگیری و ارتقا		
	جو همکاری نظام مدیریتی و مدیریت مردم‌پایه در جامعه، فضای پویایی نیروها و نظام مدیریتی، جو اعتماد و مشارکت بین مردم و نظام مدیریتی در جهت ایجاد فضای		
ایجاد جو همکاری و تعامل			

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
	شوق‌آمیز همکاری، فضای برابری درباره همه آحاد جامعه		
فرهنگ مدیریت مردم‌پایه	تشویق به ایجاد نشست‌های علمی و همایش‌های وحدت‌آفرین در فضاهای مختلف، فرهنگ مدیریت مردم‌پایه، تقویت توانمندسازی مدیریت مردم‌پایه، فرهنگ‌سازی برای تقویت ارتباط روشن‌فکران و رهبران اصلی آحاد جامعه با تصمیم‌گیرندگان و مدیران	بسترهای فرهنگی	شرایط زمینه‌ای
فرهنگ تعالی‌مداری مدیریت مردم‌پایه	فرهنگ بالنده و پویای نظام مدیریتی، تقویت روحیه مردم‌باوری، تقویت آگاهی افراد از نقش مردم، تقویت رضایت نظام مدیریتی مردمی، فرهنگ کمال‌گرایی و رشد و خودشکوفایی نظام مدیریتی مبتنی بر محوریت مردم		
فرهنگ مدارا	به حداقل رساندن مرزها میان نظام مدیریتی و مردم، ایجاد تلقی هریک از اعضای آحاد جامعه به‌عنوان یک مساعدت‌کننده نظام مدیریتی، دادن آزادی به نیروهای مردمی و بومی برای کسب تجربه، ریسک کردن در نظام مدیریتی، فرصتی برای جبران اشتباه نیروها، تقویت و پرورش روحیه نقدپذیری در میان نظام مدیریتی، تقویت فرهنگ گفتاری و رفع اختلاف‌نظر در میان آحاد جامعه		
سیاست‌ها و قوانین	وجود سیاست‌های منعطف و حمایتگر برای نیروهای مردمی و بومی، آیین‌نامه‌ها و ضوابط پشتیبان برای نقش‌آفرینی بیشتر نیروهای بومی، داشتن چشم‌انداز روشن و	ظرفیت‌های اثربخشی تعامل	شرایط مداخله‌گر

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
	آینده‌نگر به حضور بیشتر نیروهای بومی در نظام مدیریتی		
	نفوذ صاحبان قدرت و ثروت، مشارکت نمایندگان مردم در طرح‌ها و برنامه‌های دشمن، نشر اطلاعات محرمانه توسط نیروهای بومی، گرایش برخی صاحب‌نفوذان و رهبران به بیگانگان توجه برخی تصمیم‌گیرندگان و نیروهای بومی و غیربومی به منافع شخصی شفاف‌سازی فعالیت‌ها و اقدامات نیروها، گزارش‌دهی سالانه درباره اقدامات و فعالیت‌ها به دستگاه‌های نظارتی، پاسخ‌گویی نیروها، عملیاتی‌سازی مصوبات دستگاه‌های نظارتی، انتقاد از دستگاه‌های نظارتی و تصمیمات آن‌ها از طریق روش‌های قانونی	پرهیز از تعاملات (بده‌وبستان) با صاحبان قدرت و ثروت پرهیز از شخصی‌نگری تعامل با دستگاه‌های نظارتی	
	مهارت‌های تعاملی، پوشش‌های مقاومتی، مهارت‌های نظارتی، مهارت‌های ارتقای اخلاق و منش تحمل‌پذیری در میان نیروها	مهارت‌های تعاملی	
مکانیسم‌های هنجاری دوره‌ای	سازمان‌دهی و آموزش مستمر نیروهای امنیتی مردمی، داشتن استراتژی در خصوص تسهیم دانش، تأکید بر یادگیرندگی در میان نیروها، تبدیل نیرو به نیروی آموزش‌دهنده به آحاد جامعه چندفرهنگی، بهبود کیفیت آموزش نیروها به واسطه بازخوردگیری و پیگیری‌های مستمر، افزایش مسئولیت‌پذیری نیروها در قبال تقویت یادگیری و اقدام در میدان	توسعه آموزشی نیروهای مقاومت	راهبردها

کدگذاری محوری		
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری
مکانیسم‌های هنجاری فرا دوره‌ای	پیش‌بینی فضایی برای تبادل تجارب، ایده‌ها و مهارت‌ها در میان نیروها، ایجاد بستر ارزشی مناسب برای مدیریت مردم‌پایه، مستندسازی تجارب با رویکرد انتقال تجربه، تسهیم تجارب متخصصان علمی و اجرایی، تسهیم تجارب متخصصان علمی در خصوص راهبردهای عملیاتی در محیط اجرایی	
توسعه مشارکت و کار گروهی	ورود کارکنان متخصص در تصمیم‌گیری، مدیریت تسهیلگر، ایجاد حس مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی در میان نیروها و تصمیم‌گیرندگان، ایجاد فرصت برای اعضای نیروهای مقاومت برای مشارکت در برنامه‌ریزی استراتژیک، گسترش فرهنگ تیم‌محوری، تلاش برای رسیدن به اتفاق نظر در تصمیمات	
مکانیسم‌های مدیریتی و ساختاری	افزایش توان مدیریتی در راستای به‌کارگیری خرد جمعی، استفاده از ابزارهای نوین، ارتباط دائم میان مدیران در صحنه با بزرگان در محیط‌هایی با فرهنگ‌های مختلف	
مکانیسم‌های قانونی و مقرراتی	هدف‌گذاری و اولویت‌بندی اهداف، وضع یک مدیریت استاندارد برای سنجش بزرگان و معتمدان مردم در محیط‌های چندفرهنگی، ارائه بازخورد مستمر در انجام فعالیت‌های معتمدان، گزارش‌دهی مداوم، تلاش برای جبران نقایص، نظام ارزیابی عملکرد مبتنی بر کیفیت	
	تدوین قوانین حمایتی از امنیت مردمی در کشورهای مختلف اسلامی، تجدیدنظر در	بازنگری و پالایش قوانین و مقررات

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
ماهیت کمیت‌گرایانه آیین‌نامه‌های ارتقا، پالایش محدودیت‌های قانونی و حذف قوانین و سلسله‌مراتب دست‌وپاگیر، از بین بردن خلأهای قانونی، ایجاد گروه‌های کوچک امنیتی مبتنی بر ساختارهای جبهه مقاومت اسلامی در محیط‌های مختلف فرهنگی تمرکز نیروها بر وظایف ذاتی خویش، شفافیت هرچه‌بیشتر رفتارها به‌واسطه مردمی‌سازی و استفاده از نیروهای مردمی، لزوم نظارت شفاف بر عملکرد نیروها، لزوم نظارت شفاف نیروهای مردمی بر روند فعالیت جبهه مقاومت اسلامی، نظارت مؤثر بر رفتار و عملکرد نمایندگان و ریش‌سفیدان بومی بر نیروهای امنیتی و تحت امر شهید سلیمانی ایجاد پیچیدگی سازمانی در میان نیروها، تبیین شرح وظایف و مشخصات سیاست‌های هر نیرو، کاهش ادبیات تعارفات و خودسانسوری، پایبندی به رفتارهای ارزشی در میان نیروها، پاسخ‌گویی نیروها در فرایند اقدامات مدیریتی اعم از حین، قبل و بعد عمل دقت در عضوگیری، ثبت‌نام از افراد مختلف در نیروهای امنیت‌ساز، تخصص‌گرایی در میان نیروها، جلوگیری از تشکیل و پراکندگی نیروهای متعدد در محور مقاومت، معرفی نیروها و افراد مستعد به مسئولان در	شفاف‌سازی در عملکرد برنامه‌محوری		

کدگذاری محوری			
مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	کدهای محوری	
	محیط‌های چندفرهنگی در کشورهای مختلف، ارائه برنامه‌ها و فعالیت‌های قابل اجرا توسط مردم در فرایند کارزار مدیریتی، اتکای امنیتی به اهداف اسلام ناب		
توسعه قابلیت‌ها و خلاقیت‌های نیروهای محور مقاومت	افزایش تمایل به حرفه‌ای‌گرایی در میان اعضای محور مقاومت، کمک به شکل‌گیری هویت نظام اسلامی، کاهش رفتارهای انحرافی در محیط‌های چندفرهنگی، تلاش برای انجام بهتر وظایف در میان نیروهای امنیت‌ساز	پیامدهای فردی	
افزایش موفقیت‌های بین‌المللی	تقویت مشروعیت مردمی و در نتیجه اقتدار امنیت اسلامی، جلوگیری از طمع‌های بیگانگان برای تجاوز به حریم جوامع اسلامی، ایجاد اتحاد درون جهان اسلامی برای ایجاد تعاملات جهانی		پیامدها
افزایش موفقیت‌های داخلی	گسترش پاسخ‌گویی به مطالبات عمومی، کاهش بحران‌ها و هزینه‌های نظام، ارتقای قابلیت‌های سازمانی، ایجاد خودبستگی، گسترش پاسخ‌گویی به مطالبات عمومی، ایجاد امیدواری به نیروهای مردمی، تسریع در برنامه‌های پیشرفت و توسعه‌محور مقاومت، مشارکت حداکثری مردم در ایجاد امنیت، نهادینه شدن قانون‌مداری در فرایند تعامل مردمی	پیامدهای اجتماعی	

(منبع: یافته‌های پژوهش)

۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها

۵-۱. مؤلفه‌های ناظر بر مرحله انقلاب اسلامی

همان‌طور که قبلاً مطرح شد، مرحله انقلاب اسلامی اولین حلقه از زنجیره تشکیل تمدن نوین اسلامی و ناظر به مبارزه با ارزش‌ها و ساختارهای طاغوتی و غیردینی است. مردم ایران با از بین بردن رژیم طاغوت نقش کلیدی و مهمی در شکل‌گیری امنیت مردم‌پایه و پیروزی انقلاب اسلامی ایفا کردند. این نقش به وضوح در رفتار و اندیشه‌های شهید حاج قاسم سلیمانی نیز منعکس شده است.

شهید سلیمانی بر این باور بود که مشارکت فعال مردم اساس موفقیت انقلاب اسلامی است. او تأکید می‌کرد که بدون حضور مردم، هیچ نظامی نمی‌تواند به امنیت پایدار دست یابد. این مشارکت نه تنها به معنای حضور در تظاهرات و قیام‌ها بود، بلکه شامل حمایت از رهبری امام خمینی و پیروی از آموزه‌های اسلامی نیز می‌شد (مصاحبه).

۵-۲. مؤلفه‌های ناظر بر مرحله نظام اسلامی

در مرحله دوم از شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی، که به نظام‌سازی مربوط می‌شود، شهید حاج قاسم سلیمانی، با تأکید بر امنیت مردم‌پایه، مؤلفه‌های کلیدی را مطرح کرد که می‌تواند به تقویت این نظام کمک کند. این مؤلفه‌ها به این شرح است:

۱. حضور در نهادهای امنیتی و همکاری با نیروهای انتظامی و امنیتی برای تأمین امنیت محلی: حضور فعال مردم در نهادهای امنیتی و همکاری با نیروهای انتظامی و امنیتی یکی از ارکان اساسی تأمین امنیت محلی و ملی است. این همکاری می‌تواند به شکل‌های مختلفی صورت گیرد و نقش مهمی در ایجاد یک محیط امن و پایدار ایفا کند؛
۲. مشارکت در اطلاعات‌رسانی: مردم می‌توانند با دادن اطلاعات دقیق و بموقع به نهادهای امنیتی در شناسایی تهدیدها و خطرها کمک کنند. این اطلاعات شامل این موارد است:

گزارش فعالیت‌های مشکوک: شناسایی و گزارش رفتارها یا فعالیت‌های غیرعادی که ممکن است به تهدید امنیت منجر شود؛

پشتیبانی از تحقیقات: همکاری با نیروهای انتظامی در تحقیقات مربوط به جرایم و تهدیدات؛

۳. همکاری در مدیریت بحران: در مواقع بحرانی، حضور مردم در کنار نیروهای انتظامی می‌تواند به مدیریت مؤثر بحران‌ها کمک کند. این همکاری شامل این موارد است:

≠ سازمان‌دهی گروه‌های محلی: ایجاد گروه‌های مردمی برای کمک به نیروهای انتظامی در مواقع اضطراری؛

تسهیل دسترسی به منابع: کمک به نهادهای امنیتی برای دسترسی سریع‌تر به مناطق آسیب‌دیده.

باید توجه کرد که این مرحله نیز همانند مرحله پیشین یک فرایند تدریجی است و درواقع باید انقلاب و نظام‌سازی به صورت پیوسته ادامه یابد تا رفته‌رفته به حالت مطلوب نزدیک‌تر شویم.

۳-۵. مؤلفه‌های امنیت ملی مطلوب ناظر بر مرحله دولت اسلامی

در گام سوم از زنجیره تشکیل تمدن نوین اسلامی بر مبنای اندیشه شهید سلیمانی باید افرادی که به‌عنوان سیاست‌گذاران و حکمرانان در نظام اسلامی قرار دارند افرادی باشند که ضمن توانمندی و تخصص لازم، تعهد عمیق نسبت به آرمان‌های انقلاب، امام خمینی و رهبر معظم انقلاب در جهت تحقق اهداف انقلاب را داشته باشد. در این مرحله تهدیدات مهمی بر سر راه زنجیره تشکیل تمدن نوین اسلامی وجود دارد:

الف) مقابله با نفاق در سیاست‌گذاران و حکمرانان (ایجابی: اسلامی بودن همه تصمیمات و اقدامات حاکم)؛

ب) مقابله با بحران عدم تخصص کافی (ایجابی: تخصص و تعهد)؛

ج) مقابله با نفوذ و رخنه دشمن در ساختار حکومتی.

۴-۵. مؤلفه‌های امنیت ملی مطلوب در مرحله کشور اسلامی

در این مرحله، باید توجه ویژه‌ای به ابعاد مختلف امنیت ملی شود تا با تأمین امنیت ملی در ابعاد مختلف، برای تأمین امنیت ملی مطلوب ناظر به این مرحله حرکت کنیم. همان‌طور که

مشاهده شد، در سه مرحله قبلی از منظر شهید سلیمانی تنها به بعد سلبی امنیت ملی توجه شده است، درحالی که این مرحله هم شامل ابعاد ایجابی و هم شامل ابعاد سلبی می‌شود. سرمایه اجتماعی:

اعتماد عمومی: ایجاد اعتماد بین مردم و نهادهای امنیتی موجب افزایش همکاری و مشارکت در تأمین امنیت می‌شود؛

مشارکت فعال: تشویق مردم به مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های امنیتی. هویت اجتماعی:

هویت اسلامی: تقویت هویت دینی و فرهنگی که می‌تواند به انسجام اجتماعی و تقویت امنیت کمک کند؛

غیریت پایه: شناسایی تفاوت‌ها و احترام به آن‌ها در میان اقوام و مذاهب مختلف به کاهش تنش‌ها کمک می‌کند.

ایجاد امنیت و آسایش عمومی:

تأمین رفاه اجتماعی: فراهم آوردن شرایط زندگی مناسب برای همه افراد جامعه به احساس امنیت عمومی منجر می‌شود؛

حفظ نظم و قانون: اجرای عدالت و قانون‌مداری موجب احساس امنیت در جامعه خواهد شد.

تساوی عمومی:

برابری حقوقی: اطمینان از اینکه همه افراد از حقوق برابر برخوردارند و هیچ‌کس براساس نژاد، قومیت یا مذهب خود مورد تبعیض قرار نمی‌گیرد؛

دفاع از حقوق انسان‌ها: تأکید بر احترام به حقوق بشر و جلوگیری از هرگونه ظلم و تعدی. آموزش و فرهنگ‌سازی:

آموزش عمومی: ارتقای آگاهی عمومی به مسائل امنیتی و تشویق به مسئولیت‌پذیری اجتماعی؛

فرهنگ صلح و همزیستی: ترویج فرهنگ صلح‌آمیز به کاهش تنش‌ها و تقویت هم‌بستگی اجتماعی کمک می‌کند.

مدیریت بحران:

سازمان‌دهی مردمی: استفاده از ظرفیت‌های مردمی برای مدیریت بحران‌ها و تهدیدات امنیتی، همانند تجربه حشد الشعبی در عراق؛ پاسخ‌گویی سریع به تهدیدات: ایجاد سازوکارهای مؤثر برای شناسایی تهدیدات امنیتی و پاسخ‌گویی به آن‌ها.

رعایت این مؤلفه‌ها نه تنها به شکل‌گیری امنیت مردم‌پایه در مرحله ایجاد کشور اسلامی با موضوع امنیت مردم‌پایه کمک می‌کند، بلکه زمینه‌ساز تحقق و ایجاد امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی خواهد بود.

۵-۵. مؤلفه‌های امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی

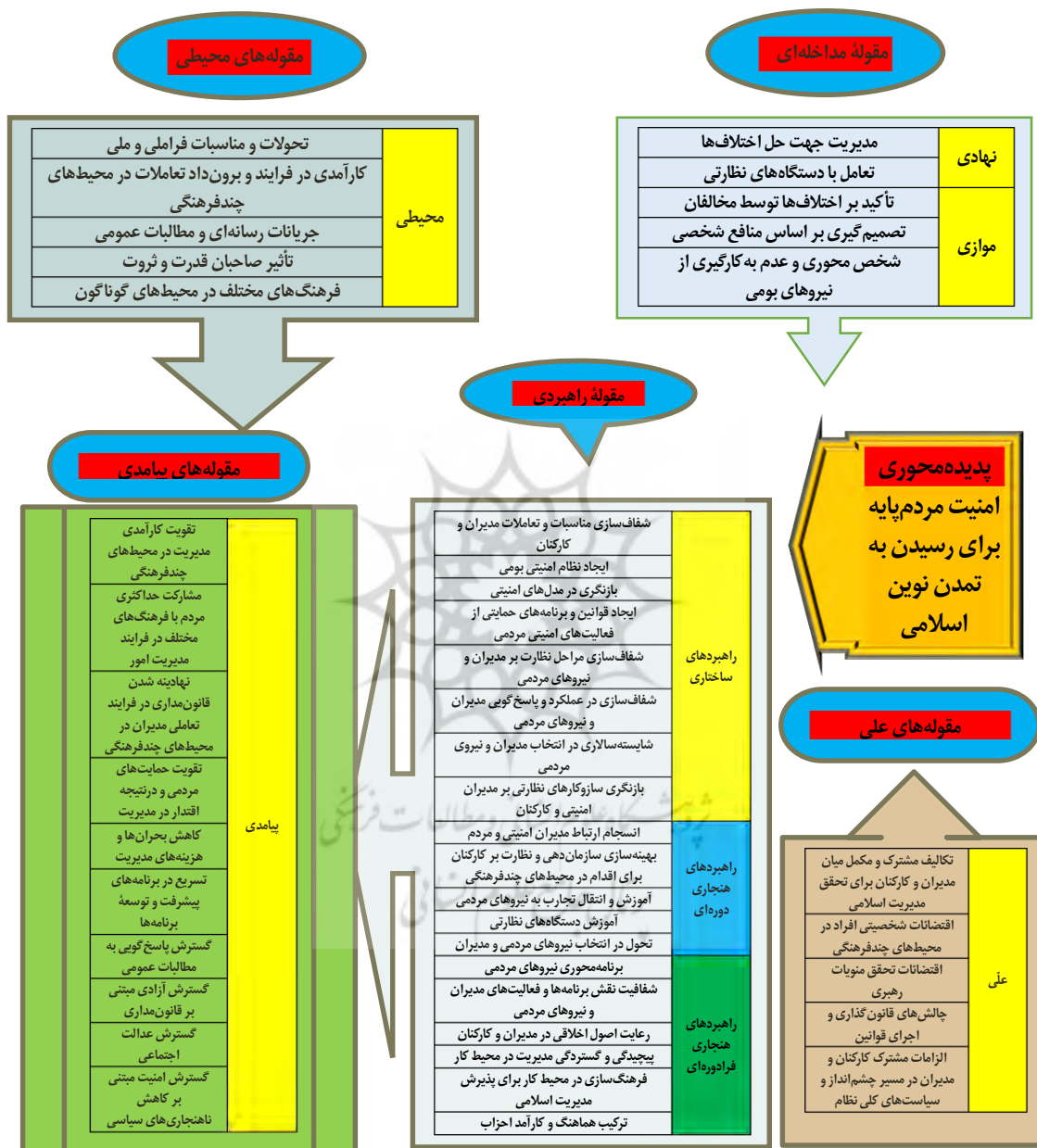
شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی

کدگذاری انتخابی؛ روایتگری برای یکپارچه‌سازی

مرحله نهایی نظریه‌پردازی داده‌بنیاد کدگذاری انتخابی است. در این مرحله، براساس روش داده‌بنیاد با رویکرد استراوس و کوربین تلاش برای ربط‌دهی کدهای محوری با مقوله مرکزی یا محوری است.

تجزیه و تحلیل داده‌های مستخرج از متن مصاحبه‌ها از طریق کدگذاری باز به این نتیجه رهنمون شد که مقوله محوری چیزی غیر از مقوله «الگوی راهبردی امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی» نیست؛ چراکه همه مفاهیم استنباط‌شده از گزاره‌های استخراج‌شده از متن مصاحبه‌ها و مقوله‌های اولیه و سپس نتایج کدگذاری محوری دلالت بر الگوی مدیریت اثربخش شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی داشته‌اند. مقوله یا پدیده محوری نیز از این جهت نام‌گذاری شده است که همه مفاهیم و مقوله‌ها حول آن قرار گرفته‌اند و تبیین‌کننده آن در ابعاد مختلف‌اند. بر همین اساس، مقوله‌ها از کدهای محوری تبیین شد و در مرحله انتخابی به شش عامل دسته‌بندی شد. الگوی راهبردی امنیت مردم‌پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی به این شکل قابل عرضه است:

نمودار ۱: الگوی راهبردی امنیت مردم پایه در تراز تمدن نوین اسلامی مبتنی بر رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی.

(منبع: یافته‌های پژوهش)

۶. راهبردهای شهید سلیمانی برای ایجاد امنیت مردم پایه در محیط‌های چند فرهنگی

۶-۱. راهبردهای ساختاری

شهید سلیمانی یکی از چهره‌های برجسته نظام جمهوری اسلامی ایران بود که با درک عمیق از چالش‌های مدیریتی در محیط‌های چندفرهنگی تلاش می‌کرد با اتخاذ راهبردهای اثربخش ثبات و امنیت را در این فضاها تقویت کند. وی، با توجه به ضعف‌ها و ناکارآمدی‌های برخی نیروها و کارکنان، عدم طراحی نظام مدیریتی مردم محور، و نبود درک کافی از شرایط پیچیده سیاسی و فرهنگی در میان برخی مدیران و تصمیم گیرندگان، به دنبال ایجاد تحول در شیوه‌های مدیریتی بود. همچنین، رقابت‌های سیاسی و تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر منفعت شخصی و قدرت، به جای التزام به قواعد مدیریتی صحیح، از موانعی بود که شهید سلیمانی سعی در رفع آن‌ها داشت.

در محیط‌های چندفرهنگی، نبود سازوکارهای حمایتی متناسب با شرایط پیچیده سیاسی و اجتماعی، همراه با ضعف در سامان‌دهی و مدیریت افکار عمومی، چالش‌های جدی را ایجاد کرده بود. از سوی دیگر، نقش فزاینده شبکه‌های ماهواره‌ای و رسانه‌های اجتماعی در رفتارسازی تششی و ایجاد بی‌ثباتی نیاز به راهکارهای نوین مدیریتی را بیش از پیش آشکار می‌کرد.

شهید سلیمانی، با توجه به این چالش‌ها، راهبردهای ساختاری خود را بر پایه مدیریت اثربخش و مردم محور در محیط‌های چندفرهنگی قرار داد. وی تلاش کرد با ایجاد قطب‌بندی اجتماعی هوشمندانه در برابر ساختارهای سیاسی معارض، از بروز بحران‌های امنیتی و اغتشاشات خیابانی جلوگیری کند. همچنین، با تقویت مقبولیت و محبوبیت نظام ولایت فقیه در عرصه نظری، به مقابله با بحران‌های نرم‌افزاری دشمن پرداخت.

راهبردهای ساختاری شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی مبتنی بر تمدن نوین اسلامی شامل این موارد بود:

تقویت مدیریت مردم محور: طراحی نظام مدیریتی که مبتنی بر مشارکت فعال مردم و توجه به نیازها و خواسته‌های آن‌ها در محیط‌های چندفرهنگی باشد؛

ارتقای درک فرهنگی مدیران: آموزش و توانمندسازی مدیران و تصمیم‌گیرندگان برای درک بهتر شرایط پیچیده سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در محیط‌های چندفرهنگی؛

ایجاد سازوکارهای حمایتی: توسعه سازوکارهای حمایتی متناسب با شرایط پیچیده سیاسی و اجتماعی، به‌ویژه در مناطق چندفرهنگی، برای تقویت ثبات و امنیت؛

مدیریت افکار عمومی: سامان‌دهی و هدایت افکار عمومی از طریق رسانه‌های داخلی و بین‌المللی، به‌منظور مقابله با تبلیغات مخرب دشمن و کاهش تنش‌های اجتماعی؛

تقویت مدیریت بحران: طراحی و اجرای راهبردهای مدیریت بحران در محیط‌های چندفرهنگی، به‌ویژه در مواجهه با تلاش‌های دشمن برای ایجاد بی‌ثباتی؛

مقابله با جنگ نرم: افزایش آگاهی عمومی و مقابله با جنگ نرم دشمن از طریق تقویت شبکه‌های اجتماعی داخلی و کاهش نفوذ شبکه‌های ماهواره‌ای و رسانه‌های معارض؛

تقویت هم‌بستگی اجتماعی: ایجاد هم‌بستگی و انسجام اجتماعی در میان گروه‌های مختلف فرهنگی، به‌منظور کاهش اختلافات و افزایش همکاری در راستای اهداف مشترک.

۲-۶. راهبردهای هنجاری دوره‌ای

نرسیدن به اجماع در وحدت‌کنشی به موازات غفلت در بهره‌گیری از بانک تجارب تاریخی و انباشت ادبیات فاخر آموزه‌های دینی، غلبه منافع فردی و گروهی بر منافع و مصالح جهان اسلام و بعضی مسائل دیگر زمینه‌ساز شعله‌ور شدن منازعات جریان‌ها در محیط‌های چندفرهنگی شده بود. از این رو، پیش‌بینی می‌شد تداوم این وضعیت در اختلاف‌افکنی و دامن زدن به بی‌ثباتی سیاسی و ایجاد اغتشاشات و روند مبنایی تعارضات گفتمانی به همراه گسترش انگیزه‌های دنیاطلبی و منفعت‌گرایی شخصی و جناحی در نخبگان و فعالان سیاسی موجب شدت یافتن فرایند واگرایی و شکنندگی وحدت در میان امت اسلامی شود و نظام اسلامی با بی‌ثباتی سیاسی روبه‌رو شود و امنیت کشورهای اسلامی به خطر افتد. شهید سلیمانی برای دفع خطرهای احتمالی راهکارها و روش‌هایی را اجرایی کرد که مصادیق عملی آن در طول مسئولیت ایشان در نیروی قدس از جمله شکل‌گیری جبهه وطنی در سوریه در مبارزه با داعش و همچنین تقویت محور مقاومت در اراضی اشغالی، حزب الله لبنان و انصارالله یمن و... مشاهده شده است:

۱. تلاش برای متقاعدسازی همه جریان‌هایی که معتقد به ایستادگی در برابر نظام استکبار بودند، اگرچه در تمام مسائل موافق جمهوری اسلامی نباشند، مبتنی بر نقد عالمانه و منصفانه، تعیین حدود تحمل مخالف و شفافیت در خطوط قرمز با بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های علمی، فرهنگی و سیاسی جهان اسلام؛
۲. رصد و پایش عملکرد جریان‌های اثرگذار در محیط‌های چندفرهنگی و هشداردهی به جریان‌هایی که عامل افراطی‌گرایی در جامعه‌اند؛
۳. تربیت و توانمندسازی کارکنان و مدیران در محیط‌های چندفرهنگی در تراز انقلاب اسلامی و برخوردار از عقلانیت توأم با عدالت و معنویت و کارآمد در تعامل سازنده و مؤثر با افراد مختلف در محیط‌های چندفرهنگی برای کنترل رفتارهای افراطی توسط هریک از آن‌ها؛
۴. هدایت نیروها و افراد ارزشی برای فعالیت در محیط‌های چندفرهنگی، برای جذب حداکثری و دفع حداقلی براساس مبانی و اندیشه‌های انقلاب اسلامی؛
۵. شفاف‌سازی و تبیین برنامه‌ها و نیازمندی‌های مدیریتی برای جلوگیری از سوءاستفاده نخبگان از اسناد و اطلاعات آماری در رقابت‌های سیاسی؛
۶. پاسخ‌گویی دوره‌ای به نخبگان و سردمداران جریان‌های سیاسی پرنفوذ در محیط‌های چندفرهنگی برای متقاعدسازی و هم‌نوایی حداکثری آن‌ها برای تشویق حضور حداکثری مردم در فرایند مدیریتی امنیت؛
۷. تقویت و تکریم جریان‌های سیاسی متعادل و برخوردار از رویکرد عقلانیت سیاسی اعم از شیعه و سنی در محیط‌های چندفرهنگی؛
۸. شناسایی، آموزش و توانمندسازی نیروهای بومی از میان افراد و چهره‌های واجد مقبولیت، محبوبیت و منزلت اجتماعی و پرهیز از به‌کارگیری افراد فاقد این ویژگی و با ذهنیت‌های منفی اجتماعی؛
۹. بهره‌گیری از توانمندی‌های متخصصان رسانه برای تبیین جامع برنامه‌ها و دستاوردها به‌منظور افزایش روحیه طرفداران و دل‌بستگان و از بین بردن روحیه مخالفان و دشمنان؛
۱۰. سیاست‌گذاری راهبردی نیروهای بومی با هدف کشف و شناسایی شخصیت‌های

علمی و اخلاقی برای ارتقای کارآمدی مدیریت در جهت پیشبرد اهداف اسلام ناب و پرهیز از هزینه کردن آن‌ها در مسائل خرد و جناحی؛

۱۱. مدیریت هوشمندانه و عالمانه بر شخصیت‌های علمی و اخلاقی که در حوزه‌های مختلف فقهی، سیاسی و... از اعتبار بالایی برخوردارند، برای به کارگیری آن‌ها به عنوان شخصیت‌های اثرگذار در گفتمان‌سازی و تبیین مبانی معرفتی و ایدئولوژیکی با هدف ارتقای مدیریت اثربخش؛

۱۲. تربیت نیروی انسانی ارزشی، کارآمد و متخصص برای کادرسازی، به طوری که آن‌ها قادر بر حل مسائل و رفع مشکلات امنیتی در محیط‌های چندفرهنگی باشند؛

۱۳. سرمایه‌گذاری و حمایت از تشکیل حلقه‌های علمی و کنفرانس‌ها و همایش‌ها و نشست‌های مختلف برای ارتقای هرچه بهتر مدیریت در صحنه.

۳-۶. راهبردهای هنجاری فرادوره‌ای

در مسیر تحقق تمدن نوین اسلامی، چالش‌های متعددی وجود دارد که به برخی از آن‌ها در مقدمه راهبردهای هنجاری دوره‌ای اشاره شد که برطرف شدن آن‌ها نیازمند راهکارهای هوشمندانه و مبتنی بر ارزش‌های اسلامی است.

شهید سلیمانی، با درک عمیق از این چالش‌ها، راهکارها و روش‌هایی را برای مقابله با این خطرها و تقویت وحدت و ثبات در محیط‌های چندفرهنگی اجرا کرد. این راهکارها مبتنی بر اصول تمدن نوین اسلامی و با هدف ایجاد هم‌گرایی و همکاری میان جریان‌های مختلف اسلامی طراحی شده بود. در ادامه، این راهکارها با تأکید بر فرایند رسیدن به تمدن نوین اسلامی بازنویسی و تبیین می‌شود:

تقویت وحدت و انسجام میان جریان‌های اسلامی: تلاش برای متقاعدسازی همه جریان‌هایی که معتقد به ایستادگی در برابر نظام استکبارند، حتی اگر در تمام مسائل با جمهوری اسلامی هم‌نظر نباشند. این کار از طریق نقد عالمانه و منصفانه، تعیین حدود تحمل مخالف و شفافیت در خطوط قرمز انجام می‌شود. شهید سلیمانی از تمام ظرفیت‌های علمی، فرهنگی و سیاسی جهان اسلام برای ایجاد این وحدت استفاده کرد؛

رصد و پایش جریان های اثرگذار: نظارت مستمر بر عملکرد جریان های سیاسی و فرهنگی در محیط های چندفرهنگی و هشدار به جریان هایی که به افراطی گرایی دامن می زنند. این اقدام به جلوگیری از تشدید اختلافات و بی ثباتی کمک می کرد؛

تربیت مدیران و کارکنان توانمند: آموزش و توانمندسازی مدیران و کارکنان در محیط های چندفرهنگی براساس ارزش های انقلاب اسلامی و با تأکید بر عقلانیت، عدالت و معنویت. این افراد می باید توانایی تعامل سازنده با گروه های مختلف فرهنگی را داشته باشند و از رفتارهای افراطی جلوگیری کنند؛

هدایت نیروهای ارزشی: استفاده از نیروهای ارزشی و انقلابی برای فعالیت در محیط های چندفرهنگی با هدف جذب حداکثری و دفع حداقلی مخالفان. این نیروها براساس مبانی و اندیشه های انقلاب اسلامی عمل، و به تقویت وحدت اسلامی کمک می کردند؛

شفاف سازی برنامه ها و نیازمندی ها: تبیین شفاف برنامه ها و نیازمندی های مدیریتی به منظور جلوگیری از سوءاستفاده نخبگان از اسناد و اطلاعات آماری در رقابت های سیاسی. این اقدام به افزایش اعتماد عمومی و کاهش تنش های سیاسی کمک می کرد؛

پاسخ گویی به نخبگان: پاسخ گویی دوره ای به نخبگان و سردمداران جریان های سیاسی پرنفوذ در محیط های چندفرهنگی برای متعادل سازی و هم نوایی حداکثری آن ها. این کار به تشویق حضور مردم در فرایند مدیریتی امنیت و تقویت مشارکت عمومی منجر می شد؛

تقویت جریان های متعادل: حمایت و تکریم جریان های سیاسی متعادل و عقل محور، اعم از شیعه و سنی، در محیط های چندفرهنگی. این جریان ها به عنوان الگوهای وحدت آفرین عمل و به کاهش اختلافات کمک می کردند؛

توانمندسازی نیروهای بومی: شناسایی، آموزش و توانمندسازی نیروهای بومی از میان افراد و چهره های دارای مقبولیت، محبوبیت و منزلت اجتماعی. این افراد نمایندگان جامعه محلی بودند و نقش مهمی در مدیریت محیط های چندفرهنگی ایفا می کردند؛

بهره گیری از رسانه ها: استفاده از توانمندی های متخصصان رسانه برای تبیین جامع

برنامه‌ها و دستاوردها. این اقدام به افزایش روحیه طرف داران و کاهش نفوذ مخالفان و دشمنان کمک می‌کرد؛

سیاست‌گذاری راهبردی: کشف و شناسایی شخصیت‌های علمی و اخلاقی برای ارتقای کارآمدی مدیریت و پیشبرد اهداف اسلام ناب. این افراد در مسائل کلان و راهبردی به کار گرفته می‌شدند تا از هدررفت منابع در مسائل خرد و جناحی جلوگیری شود؛ مدیریت هوشمند شخصیت‌های اثرگذار: به‌کارگیری شخصیت‌های علمی و اخلاقی دارای اعتبار بالا در حوزه‌های فقهی، سیاسی و فرهنگی به‌عنوان شخصیت‌های اثرگذار در گفتمان‌سازی و تبیین مبانی معرفتی و ایدئولوژیکی؛

تربیت نیروی انسانی ارزشی: تربیت نیروهای انسانی کارآمد، متخصص و ارزشی برای کادرسازی. این نیروها توانایی حل مسائل و رفع مشکلات امنیتی در محیط‌های چندفرهنگی را داشتند؛

حمایت از فعالیت‌های علمی و فرهنگی: سرمایه‌گذاری و حمایت از تشکیل حلقه‌های علمی، کنفرانس‌ها، همایش‌ها و نشست‌های مختلف برای ارتقای مدیریت در صحنه‌های مختلف.

نتیجه‌گیری

تمدن نوین اسلامی به‌عنوان آرمان و هدف نهایی حکومت جمهوری اسلامی ایران همواره باید مورد توجه همه سیاست‌گذاران به‌ویژه سیاست‌گذاران امنیتی قرار گیرد تا با دیدی جامع و آینده‌نگرانه به سیاست‌گذاری بپردازند.

امنیت تنها به حفاظت از مرزها و مقابله با تهدیدهای بیرونی خلاصه نمی‌شود. این مقاله با نگاهی ژرف نشان می‌دهد که امنیت واقعی، آن گونه که در تراز تمدن نوین اسلامی می‌گنجد، ریشه در مشارکت آگاهانه و دل‌بستگی قلبی مردم دارد. شهید حاج‌قاسم سلیمانی، به‌عنوان نماد این الگو، ثابت کرد که امنیت پایدار زمانی شکل می‌گیرد که مردم نه به‌عنوان مصرف‌کننده امنیت، بلکه به‌عنوان کارگزاران اصلی عرصه امنیت حضور یابند.

رفتارشناسی شهید سلیمانی در محیط‌های چندفرهنگی درس‌های بزرگی برای ما دارد. او

باتکیه بر صداقت، همدلی و اعتمادسازی نشان داد که چگونه می‌توان در میان تنوع فرهنگی، وحدت ایجاد کرد و امنیت را نه با زور، بلکه با جلب قلوب مردم و مشارکت و حضور آنان در صحنه تأمین کرد. این همان مسیری است که تمدن نوین اسلامی به آن نیاز دارد؛ تمدنی که در آن امنیت بر پایه عدالت، مشارکت مردمی و ارزش‌های اخلاقی استوار است.

نکته کلیدی این مقاله تأکید بر «مردم‌پایه بودن امنیت» است. در این الگو، مردم تنها مصرف‌کننده امنیت نیستند، بلکه خالقان و حافظان آن‌اند. وقتی مردم احساس کنند که امنیتشان با حضور و انتخابشان گره خورده است جامعه به سمت ثبات و پیشرفت گام برمی‌دارد. این همان راز موفقیت شهید سلیمانی بود. او با اعتماد به مردم و درک عمیق از نیازهایشان توانست در قلب‌ها نفوذ کند و امنیتی پایدار بیافریند.

اما رسیدن به این الگو چالش‌هایی نیز دارد. قانون‌گذاری شفاف، دوری از شخصی‌نگری، تقویت سرمایه اجتماعی و فرهنگ‌سازی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی از الزاماتی است که باید به آن‌ها توجه شود. همان‌طور که شهید سلیمانی با رفتارش نشان داد، امنیت مردم پایه نیازمند مدیرانی است که نه در برج عاج، بلکه در میان مردم زندگی کنند و دردهای آن‌ها را بفهمند.

در پایان، این مقاله به ما یادآوری می‌کند که تمدن نوین اسلامی آرمانی دست‌یافتنی است، اما برای رسیدن به آن راهبردهایی در حوزه حکمرانی اعم از ساختاری و هنجاری باید تنظیم و بدان توجه شود و این مدل امنیتی تنها در سایه امنیتی تحقق می‌یابد که مردم در آن نقش محوری دارند. الگوی شهید سلیمانی نه تنها یک راهکار امنیتی، بلکه یک فلسفه زندگی است که بر پایه اعتماد، همدلی و مسئولیت‌پذیری بنا شده است. اگر بخواهیم جامعه‌ای امن و پیشرفته داشته باشیم، چاره‌ای نداریم جز اینکه از این الگو درس بگیریم و آن را در تمام سطوح مدیریتی و اجتماعی اجرا کنیم.

کتابنامه

- آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۶۸). غرر الحکم و درر الکلم. (مهدی رجایی، مصحح). قم، دار الكتاب الإسلامی.
- باقی نصرآبادی، علی (۱۴۰۰). مدیریت فرهنگی. قم، جامعة المصطفی العالمیه.
- بیانات آیت الله خامنه‌ای، دسترسی در: www.khamenei.ir.
- دورانت، ویلیام جیمز (۱۳۶۷). تاریخ تمدن. (ضیاء الدین علایی طباطبایی، مترجم). تهران، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- ساداتی نژاد، سیدعلی؛ و قیطاسی، سجاد (۱۴۰۱). شهید سلیمانی قهرمان امنیت مردم پایه. سازمان عقیدتی سیاسی، تهران، مجلس افروز.
- کارشناس، علی (۱۴۰۳). نسبت سیره شهید سلیمانی با تحقق تمدن نوین اسلامی. مطالعات سیاسی تمدن نوین اسلامی، ۴ (۷)، ۷۷-۹۸. Doi: 10.22034/rcdir.2024.448735.1101
- گودرزی، غلامرضا (۱۳۸۹). افق جهانی، مدل مدیریت راهبردی موعودگرا، تهران. دانشگاه امام صادق (ع).
- مطهری، مرتضی (۱۳۹۰). آزادی معنوی. تهران، صدرا.
- Johnson, P.; & Duberley, J. (2000). Understanding management research: An introduction to epistemology, SAGE Publications Ltd.